

Natuur.ruimte

Natuurbeheer is een
werkwoord

Koningskinderen van de
flora

10 jaar natuurbeheer in
Het Rood

Duik in de wondere wereld
van de vleermuizen

Colofon

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel,
Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55,
antwerpennoord@natuurpunt.be, website: www.natuurpunt.be/antwerpennoord. Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u.
BTW-nummer: BE 429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder: Stefan Versweyeld (03-645.94.10)
De Kooldries: Hans Frijters (03-313.50.81)
De Kuifeend/Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)
Ekers Moeras: Willy Ibens (03-651.99.59)
Fort van Brasschaat: Filip Borms (03-666.15.56) en Willy Ibens (03-651.99.59)
Galgeshoor/Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)
Het Rood: Filip Collet (03-664.21.33), Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (03-297.30.03)
Het Wijtschot: Hugo Koens (03-658.01.09) en Leo Claessens (03-646.94.81)
Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)
Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)
Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)
Schans van Smoutakker: Harry Van der Horst (03-568.15.78)
't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)
Werking Beleid: Johan Vandewalle (03-297.30.03)
Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)
Werking Kuifleeuwerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)
Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)
Werking Natuurstudie: Kris Weemaes (03-272.28.13)
Werking Vleermuizen: Filip Borms (03-666.15.56)
Werking Vogels: Filip Collet (03-664.21.33)
Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)
Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)
Werking Brecht: Hans Frijters (03-313.50.81)
Werking Kapellen: Filip Collet (03-664.21.33)
Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)
Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)
Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is de regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 59.000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 15.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden en giften

Lidgeld per gezin: € 20. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 5 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je lidnummer, naam en adres. Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op 293-0212075-88 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord' of 'project 3776 VOC Brasschaat' voor het Vogelopvangcentrum Brasschaat.

In dit nummer

Natuurpunt maakt het verschil!	3
Biodiversiteit in jouw gemeente	4
10 jaar natuurbeheer in Het Rood	6
Er op uit: open monumentendag	8
Natuur.winkel	9
Natuur.beheer is een werkwoord	10
Koningskinderen van de flora	12
Met Snor op stap	14
Natuur.prikbord	16
Natuur.beleid: studiedag ecologische infrastructuur in de haven	18
Vergeet niet te genieten	20
Er op uit: nacht van de vleermuis	23
Brandpunt	24
Natuur.agenda	26
Open tuindagen Wuustwezel	28

Natuur.ruimte is het ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

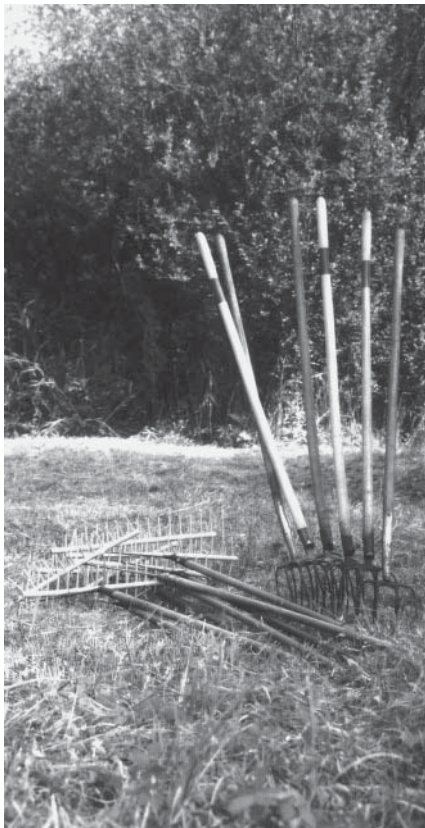
Werken mee aan dit nummer: Kris Beerlandt, Dirk De Beer, Erwin De beuckelaer, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyeld, Kris Weemaes.

Illustraties en foto's: Dirk De Beer, Bert Dejaegher, Rafaël Delaet, fotoarchief Natuurpunt Antwerpen Noord, Gie Goris, Leo Lauwerss, Eddy Rotiers, Dirk Swaenen, Harry Van Der Horst, Johan Vandewalle, Pascale Vantieghem, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyeld, Hugo Willocx.

Foto voorpagina: Volle actie op het hooifeest in de Oude Landen. Doe jij dit jaar ook mee? Foto: Rafaël Delaet, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

Foto achterpagina: Kom jij ook naar de opentuinindagen in Wuustwezel?

Oplage: 4.000 exemplaren

*Het beheersmateriaal staat al klaar.
Foto: fotoarchief Natuurpunt
Antwerpen Noord.*

De Ruige Heide. Foto: Dirk Swaenen.

Natuurpunt maakt het verschil!

Is het jou ook al opgevallen hoe vaak reclamemakers het woord 'natuurlijk' in hun teksten en beelden gebruiken? Daarmee spelen ze in op een steeds sterker wordend verlangen van vele mensen naar meer 'natuur' in onze stresserende samenleving. Dat wordt ongetwijfeld ook aanvoeld in onze eigen, Noord-Antwerpse regio, zowat het meest verstedelijkte gebied in Vlaanderen.

Niet alleen de mens is de dupe van zijn eigen verstedelijkingsdrift. Het Natuurrapport 2005 schetst immers geen al te vrolijk beeld over de toestand van de biodiversiteit en kwetsbare habitats in Vlaanderen. Toch is er volgens datzelfde Natuurrapport een belangrijk lichtpunt. Dankzij een aangepast beheer wordt de negatieve trend in natuurgebieden omgebogen en worden er positieve resultaten geboekt op vlak van natuurherstel en biodiversiteit.

Met haar uitgebreid netwerk van beheerde natuurgebieden realiseert Natuurpunt een zeer belangrijke bijdrage in deze positieve trend. Talrijke waarnemingen, inventarisaties en monitoringsprojecten tonen aan dat Natuurpunt het verschil maakt voor natuur en biodiversiteit in Vlaanderen!

Deze aanpak van het natuurbehoud is dan ook – letterlijk – van levensbelang voor honderden soorten die met uitsterven bedreigd zijn in Vlaanderen. Natuurpunt Antwerpen Noord wil bewust nieuwe mogelijkheden voor natuur creëren. Dat kwam onlangs nogmaals duidelijk in de schijnwerpers tijdens onze zeer geslaagde natuur.happening in de Bospolder.

Waar we vroeger steeds bikkellharde gevechten moesten leveren om bijzondere natuur van de ondergang te behouden – met succes overigens, denken we maar aan de Oude Landen – gaan we nu bewust in het offensief. Een prachtig gebied, dat 30 jaar geleden in één klap vernield werd, heeft een tweede kans, waar natuur én mensen van profiteren.

Deze benadering 'kansen voor natuur, landschap én mensen' vormt de rode draad van onze werking. Al meer dan 30 jaar zet Natuurpunt Antwerpen Noord zich in voor het behoud van de duizenden planten- en diersoorten die onze regio rijk is. Een rijkdom die je ieder jaar opnieuw kan ontdekken en beleven.

Het is zomer, de natuur bloeit, zingt en leeft. Trek er op uit en geniet van de natuur in onze gebieden!

Stefan Versweyveld
voorzitter

P.S. Duizend maal dank aan de vele vrijwilligers die zich de komende maanden inzetten voor het zomerbeheer. Het resultaat is geweldig.

De steenuil

Kris Beerlandt

De steenuil is in Vlaanderen de kleinste vertegenwoordiger van de uilenfamilie.

Ongeveer 22 cm hoog en met een eerder plompe gestalte is het uiltje zeer herkenbaar. Maar toch dien je een goeie waarnemer te zijn om hem in de polders, waar hij het meest vertoeft, op te merken. Heel opvallend bij de steenuil zijn de citroengele ogen met een donkere pupil, samen met de afgeplatte kop. In de Atlas van de Vlaamse broedvogels (uitgave 2000 – 2002) lezen we dat het aantal succesrijke broedgevallen van het steenuiltje zijn toegenomen. Zeker in vergelijking met de tellingen die plaatsvonden in de loop van de jaren 60. Laat ons eens dit uiltje en zijn levenswijze nader bekijken.

Foto: Hugo Willocx.

Roofvogels van de nacht

Uilen worden ook wel 'roofvogels van de nacht' genoemd. Van de andere roofvogels zoals buizerd, havik, torenvalk, spreekt men dan van 'dagroofvogels'. Inderdaad, er zijn opmerkelijke overeenkomsten tussen de roofvogel en de uil in hun leefwijze en zeker de manier waarop ze prooien vangen. Alle uilen en de meeste roofvogels zijn 'predatoren' dit wil zeggen dat ze zijn gespecialiseerd in het vangen en doden van levende dieren. Ook uiterlijk zien we overeenkomsten: kromme snavel, krachtige tenen met scherp gekromde nagels. Maar er zijn opmerkelijke verschillen. De spijsvertering, is verschillend: roofvogels hebben een krop om voedsel op te slaan, uilen moeten deze missen, maar compenseren dat gemis met een haast elastische slokdarm, waarmee ze meer voedsel in één keer kunnen verwerken. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat uilen niet verwant zijn aan roofvogels. In hun evolutie zien we, dat ze geen

gemeenschappelijke voorouders hebben. Uilen zijn verwant aan de koekoek en de nachtzwaluw, terwijl roofvogels in de systematiek tussen eenden en hoenderachtigen staan. Uilen vormen een duidelijk afzonderlijke groep (orde) in de vogelsystematiek. In het verorberen van de prooi gaan uilen heel onzorgvuldig te werk, ze schrokken hun prooi met huid en haar op. De selectie van wat wel en niet verteerbaar is, vindt plaats in de ingewanden. De deeltjes die niet te verteren zijn komen via de bek weer naar buiten als een compacte bal van haren, veren, botjes. Deze ballen noemt men de braakballen. Ontleden van deze braakballetjes vertelt ons heel veel over de samenstelling van hun voedsel.

Knotwilg is belangrijk

Maar nu terug naar de steenuil! Het mannetje steenuil is een lichtgewicht van 180 gram, het wijfje weegt ongeveer 200 gram. De vleugelspanwijdte bedraagt 55 cm tot 60 cm. Het verenkleed

is van boven bruin en heeft een aantal witte dwarsbanden. Waar is de woonplaats van deze uil in miniversie? Hij verkiest halfopen landschappen, met houtwallen en een lage kruidlaag. De steenuil nestelt in boomholten (vooral knotwilgen), onder rieten daken, in nissen van muren, in schoorstenen, schuren of verlaten gebouwtjes. Belangrijk is een open ruimte, grote eerder vochtige weiden, afgewisseld met bomenrijen en struikengordels. De steenuil jaagt meestal vanaf een uitkijkpost. Hij jaagt tijdens een lage vlucht, maar ook soms 'biddend', zoals een torenvalk dat doet. Soms zoekt hij zijn voedsel speurend al wandelend. Op die manier zoekt hij systematisch de grond af naar insecten, wormen en andere kleine ongewervelde dieren. Onder de muizensoorten is de veldmuis zijn belangrijkste prooi, bij een tekort aan muizen wordt zijn menu aangevuld met kleine vogels. Maar uit braakballen onderzoek blijkt dat de aardworm tot het topvoedsel behoort van de steenuil. De steenuil heeft een minder

Biodiversiteit in jouw gemeente

Biodiversiteit staat onder druk, maar ook in ons verstedelijkt milieu kunnen we iets doen aan het behoud ervan. Verschillende Natuurpunt afdelingen organiseren nu al her en der in

Vlaanderen verschillende soortbeschermingsacties om lokale populaties van zeldzame of bedreigde dieren – ook buiten de natuurgebieden – een extra steuntje te geven.

Voor de uitbouw van dit project zijn er 14 modules weerhouden hoewel er in Vlaanderen tal van soortbeschermingsacties operationeel zijn.

Vanaf deze jaargang vind je in elk nummer van Natuur.ruimte een artikel over één van deze acties. Voor meer informatie over dit project kan je steeds terecht in het Natuur.huis te Ekeren, tel. 03-541.58.25 en op de nationale website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/biodiversiteit.

nachtelijke levenswijze in vergelijking met de andere uilensoorten. Zo kan het gebeuren dat je hem tijdens een mooie winterdag zonnend waarneemt op een weidepaaltje. Tegen valavond, wanneer het nog licht is start hij zijn zoektocht naar voedsel. De steenuil is een levendige vogel. Zijn bewegingen zijn soms komisch, vooral als hij opgeschrikt wordt. Om ons of andere belagers schrik aan te jagen, kijkt hij die recht in de ogen en maakt dan snelle buigingen. Hij richt zich hoog op en duikt dan weer snel ineen. Op die manier probeert hij zijn vijanden te imponeren. Als we hem dan naderen vliegt hij snel op in een golvende vlucht, op een spechtenmanier, op en neer in lange glijvlucht. Zijn territoriumroep is niet zo kenmerkend als die van zijn collega, de bosuil. Zijn roep, die al

in de winter te horen is, is langgerekt en klinkt oplopend 'kuuup'. Wanneer de uil opgewonden is laat hij eerder een blaffend geluidje horen.

Bedreigingen

De steenmarter doet het goed in Vlaanderen. In de woongebieden van de steenmarter, komt er een verhoogde druk op de steenuilnesten. De steenmarter jaagt immers op jonge en zelfs volwassen steenuilen. Steenuilen zijn een standvogels, ze blijven tijdens de winter in hun vast broedgebied, maar vergroten het gebied waar ze jagen. Een strenge winter met veel sneeuw en aanhoudende nachtvorst is een zeer moeilijke periode voor de steenuil. De grond is dan veel te hard om nog aan zijn dagelijkse portie wormen te geraken. De winterperiode is het moeilijkst voor de jonge vogels met nog weinig ervaring, de eerstejaars dus. Wel is het zo dat uilen perfect op het gehoor kunnen jagen. Daardoor maken ze beter gebruik van het schaarse voedselaanbod tijdens de korte dagen van het winterseizoen. Ook de grootschalige ruilverkavelingen, het intensief gebruik van landbouwgronden, gebruik van pesticide vormen ernstige bedreigingen voor het voortbestaan van de steenuil in onze regio.

Romantiek en mystiek

Door hun verborgen en vaak nachtelijke levenswijze blijven uilen omgeven van een vleugje romantiek en mysterie. Zelfs Aristoteles, de Griekse filosoof, schreef verhalen waar de uil een belangrijke rol in speelde: de

Foto: Stefan Versweyveld.

steenuil werd erin vermeld. In het Griekse godendom werd de steenuil zeer positief vermeld. De Griekse goden hadden de neiging de eigenschappen van de door hen uitverkoren vogels over te nemen. Pallas Athene, de dochter van Zeus, werd steeds met een steenuil afgebeeld. Zo werd de uil symbool voor wijsheid en inzicht. Nog steeds is de steenuil de wapenvogel van de stad Athene. Op de stadsmunten stond aan de ene kant de beeltenis van de godin en aan de andere kant die van de uil. Zijn wetenschappelijke naam verwijst naar de rol die hij speelde als troeteldiertje van de beschermgodin van het oude Athene.

In onze regio vinden we nog een aantal paartjes in de polders van Stabroek en Berendrecht. Het steenuiltje ondervindt moeilijkheden bij het zoeken naar een geschikte nestplaats. Daarom kan het plaatsten van een comfortabele woonst een 'steenuilenpijp' in een geschikt leefgebied een grote hulp zijn. Bloemrijke graslanden, vochtige weiden kortom een natuurrijk landschap vormen een uitstekende locatie voor het plaatsen van zo een kunstmatige nestpijp.

Aanbevolen minimale afmeting van nestkast (maten in cm)

plankdikte	doorsnede vlieggat	vlieggat/voorwand	achterwand	zijwand	bodem	dak
2	7 x 7 vierkant (7,5 rond)	18 x 19	18 x 19	80 x 20	80 x 19	80 x 23

10 jaar natuurbeheer in Het Rood

Stefan Versweyveld en Johan Vandewalle

Het is inmiddels meer dan 10 jaar geleden dat er in het december-nummer van *Natuur.ruimte* in 1995 een artikel verscheen over de mogelijke vernieling van het tot dan vrij onbekend bosgebied 'Het Rood' in Kapellen. In datzelfde artikel lanceerde Natuurpunt Antwerpen Noord een oproep naar het Kapelse gemeentebestuur om Het Rood aan te kopen en als natuurgebied te vrijwaren. En met succes! Enkele maanden later keurde het Kapelse schepencollege de aankoop van Het Rood goed en ging zelfs nog een stap verder. Als eerste gemeentebestuur in de regio ondertekende het een overeenkomst met Natuurpunt om Het Rood als gemeentelijk natuurgebied te beheren. Anno 2006 vonden we het hoog tijd om, 10 jaar nadat het beheer aan ons toevertrouwd werd, een balans op te maken van de resultaten. En we mogen best trots zijn: ook in het gemeentelijk natuurgebied Het Rood maakt Natuurpunt het verschil!

De centrale dreef in Het Rood. Foto: Stefan Versweyveld.

Bosherstel prioritair

Van bij de start van het natuurbeheer in het gemeentelijk natuurgebied Het Rood stond het herstel van het bos – ca. 75% van Het Rood bestaat uit jong en oud bos – voorop. Anno 1996 werd Het Rood immers gedomineerd door Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en

Aan de slag met de kettingzaag. Foto: Johan Vandewalle.

rododendron. Drie agressieve exoten die een zeer negatieve invloed uitoefenen op inheemse planten en dieren in het bos.

Makkelijker gezegd dan gedaan, want tot op de dag van vandaag steken de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord veel energie in dat bosherstel. Stap voor stap worden de agressieve exoten, in hoofdzaak Amerikaanse vogelkers, uit het bos verwijderd. Een tijdrovend werk dat trouwens een goede communicatie vereist. Want wat doet een natuurvereniging met een kettingzaag en bijlen in het bos...?

De resultaten mogen zeker gezien worden. Na 10 jaar heeft het monotone bos van Amerikaanse eik, vogelkers en rododendron plaats gemaakt voor een veel gevarieerder bos met tal van andere, inheemse soorten. In Het

Rood stellen we nu een sterke toename van sporkehout, wilde lijsterbes, ruwe berk en zomereik vast.

Doordat er meer licht in het bos kwam, verwelkomden we ook nieuwe plantensoorten zoals struikheide, brem en pilzegge. Valse salie en gewone salomonszegel kenden sinds 1996 een belangrijke uitbreiding. Het bos in Het Rood heeft een tweede kans gekregen!

Galloways helpen mee

Sinds 2000 kregen de vrijwilligers in Het Rood hulp van 3 Galloway-runderen, de bekende grazers van Natuurpunt met hun krullebol. Hun opdracht was en is nog steeds de schrale graslanden in het noordoosten van Het Rood te begrazen. Voordat we onze Schotse helpers echter konden verwelkomen, moest nog veel werk verzet worden. De oude

afsluiting diende afgebroken en een nieuwe geplaatst te worden...

Op 7 juni 2000 was het zover: onder het toeziende oog van Kapelse politici, wandelaars en vrijwilligers van Natuurpunt zetten de Galloways hun eerste stappen. Sindsdien worden de graslanden jaarrond begraaasd door deze dieren.

De resultaten zijn spectaculair. Voordien vonden we in deze graslanden vnl. 'ruigtesoorten' zoals grote brandnetel, gestreepte witbol, akkerdistel en fluitenkruid. Tegenwoordig loop je er temidden van allerlei bloemen en bijzondere grassen. Soorten als reukgras, kamgras, kruipganzerik, hazenzegge, knolboterbloem en gewone ereprijs zijn fors toegenomen.

Ook de verwaarloosde veedrinkpoelen in het grasland ontsnapten niet aan onze aandacht. Zoals voorzien in het beheerplan werden ze met behulp van een kleine kraan hersteld en opgeschoond. Vrij snel na het herstel verschenen soorten zoals stomphoekig sterrenkroos, hoge cyperzegge, gele lis, slanke waterbies, wolfspoot en waterviolier.

Kom ook eens naar een geleide wandeling. Foto: Stefan Versweyveld.

Zeldzame mossen en blauwe reigers

De vrijwilligers die de planten- en dierenrijkdom van Het Rood van nabij opvolgen, zagen tot hun verbazing en genoegen heel wat soorten verschijnen.

Een inventarisatie van de mossen in Het Rood leverde bijvoorbeeld liefst 36 soorten op. Tijdens dit onderzoek werd het krulbladmos aangetroffen, een nieuwe soort voor Vlaanderen en typisch voor oude bossen en oude vermolmde boomstronken. Meteen een nieuw bewijs dat dood hout in het bos van groot belang is. Andere merkwaardige mossen die het goed doen in Het Rood zijn scheef buidelmos, neptunusmos en riempjesmos.

Er is ook goed nieuws van het vogelfront te melden. Sinds 2000 broedt er in Het Rood een kleine kolonie van blauwe reigers. Van aanvankelijk één koppel breidde de kolonie uit tot een tiental koppels, die in een aantal oude dennen in Het Rood hun nesten maken. Het Rood blijft gelukkig één van de leefgebieden van de steeds zeldzamer wordende ransuil. Deze uil voelt zich thuis in het afwisselende landschap van graslanden en bossen, net zoals zwartkop, tiftjaf, kuifmees en tuinfluiter.

Van harte welkom

Van bij de start van het beheer vonden we een goede toegankelijkheid van Het Rood d.m.v. wandel- en fietspaden, informatieborden en folders zeer belangrijk. Voordien was dit prachtige gebied immers zo goed als ontoegankelijk! Daarom legde Natuurpunt wandelpaden aan, plaatste infoborden en natuurlijk ogende zitbanken,...

Eén van de zitbanken. Foto: Stefan Versweyveld.

Sinds de start van het begrazingsproject met Galloways, werden enkele bijkomende wandelpaden in het begrazingsblok aangelegd, zodat je nog meer kan genieten van het gebied en kennis kan maken met onze sympathieke en zachtaardige runderen.

10 jaar natuurbeheer in Het Rood door Natuurpunt leverde prachtige resultaten op voor natuur én mensen. Uiteraard is het werk nog niet klaar, maar met deze resultaten in het achterhoofd kunnen we vol nieuwe ideeën aan de slag gaan voor het volgend decennium!

Beleef Het Rood

Wilt je Het Rood eens op een totaal andere manier beleven? Dan ben je van harte welkom op onze werkdagen in de lente en herfst. Genieten kan je ook op onze natuurwandelingen. Data voor werkdagen en wandelingen vind je achteraan in elk nummer van Natuur.ruimte. Je wilt Het Rood liever op eigen houtje ontdekken? Geen probleem, vraag onze gratis folders aan via het Natuur.huis (tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be). Wil je je verder verdiepen in Het Rood, dan moet je beslist eens naar onze natuurwebsite surfen op www.antwerpennoord.be.

Open Monumentendag – import & export van dieren en planten via de Antwerpse haven

Kathleen Quick en Dirk De Beer

Zondag 10 september is het Open

Monumenten Dag. Dit jaar is het thema import/export, een thema wat erg goed en nauw aansluit bij de vele natuurwaarden in de Antwerpse Haven. Denken we maar aan de vele trekvogels die hier een plaats vinden om tijdens hun lange trektocht even op krachten te komen. Of aan de vele broedvogels die van erg ver, speciaal naar de haven komen gevlogen om hier hun jongen groot te brengen. Niet alleen vogels vinden hier een plaatsje, de Antwerpse haven is ook bij uitstek de vindplaats voor heel wat exotische insecten en planten. En specifiek deze planten, ze worden adventiefplanten genoemd, willen we wat uitgebreider bekijken tijdens deze dag.

Heel wat plantensoorten uit de hele wereld worden ongewild aangevoerd. Transport van allerlei goederen via schip, spoorwegen, vrachtvervoer... speelt hierin een belangrijke rol. Veel soorten komen mee met granen als onzuiverheid, andere met ertsen, steenkool, wol, katoen of gewoon als "verstekeling".

Soja kennen we allemaal als scheut maar de volwassen plant gedijt ook in de haven .Foto: Dirk De Beer.

Adventiefplanten zijn zo oud als de mensheid zelf: overbekende soorten die iedereen als inheems beschouwt, zoals klaproos en korenbloem, zijn ooit uit het Middellandse Zeegebied ongewild aangevoerd met zaden.

In de oude haven bestaat een belangrijk deel van de flora uit aangevoerde soorten. Vele daarvan komen ons zeer bekend voor omdat ze overal algemeen zijn. Hier en daar zullen we soorten tegenkomen die een poging doen om zich een plaatsje op te eisen binnen de inheemse flora. Aan de kaden zelf zijn een hele reeks planten te zien die daar zijn gekiemd uit granen en graanafval, graangewassen als tarwe en maïs, oliehoudende planten als soja en diverse koolsoorten, maar ook de daarbij horende onkruiden: sommige zeer bekend (klaproos, korenbloem, kamille) en andere

Grootakkerscherm is een typische adventiefplan die je in de Antwerps haven kan aantreffen. Foto: Dirk De Beer.

totaal vreemd voor de leek (hoofdzakelijk graanonkruiden uit Noord-Amerika)

Natuurpunt Antwerpen Noord wil jullie onder leiding van bekwame gidsen en experts op het vlak van adventiefplanten, met deze onverwachte natuurwaarden laten kennismaken.

Praktisch

Trefpunt: zondag 10 september, 14 u, parking brandweerkazerne Mexicostraat. De wandeling duurt ongeveer 2 u. De activiteit is ook geschikt voor kinderen. Graag op voorhand een seintje bij Kathleen Quick op het Natuur.huis (tel. 03-541.58.25 of e-mail haven.natuurlijker@natuurpunt.be) als je meegaat zodat we voldoende gidsen kunnen voorzien.

Ontdek natuurgebieden in binnen- en buitenland

Het boek **Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide** illustreert de rijke fauna en flora van dit natuurgebied. Het werk is een aanrader voor iedere natuurliefhebber. Ledenprijs: € 11,50

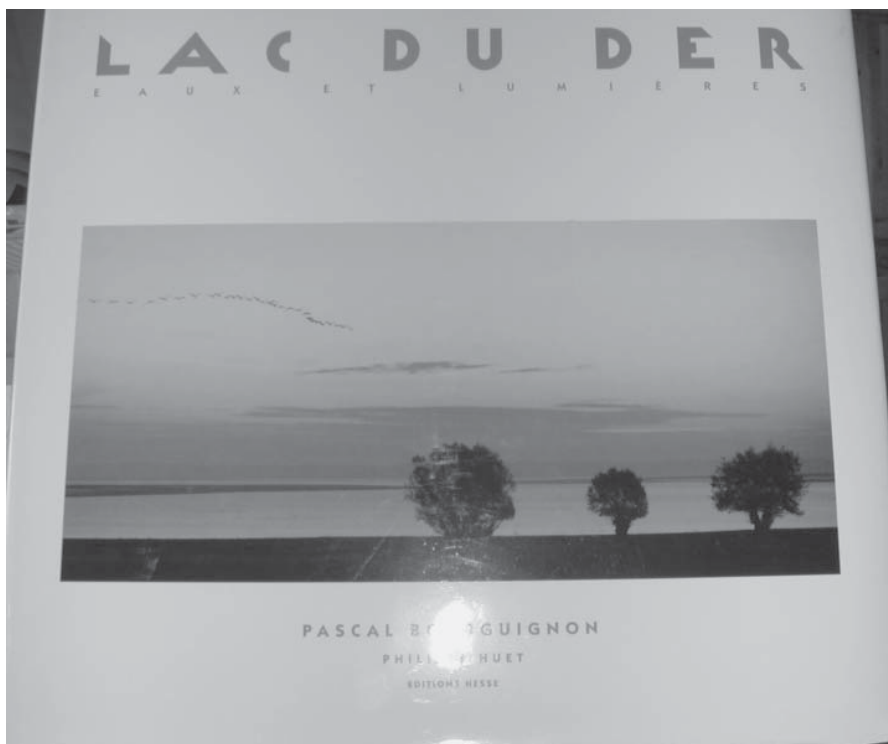
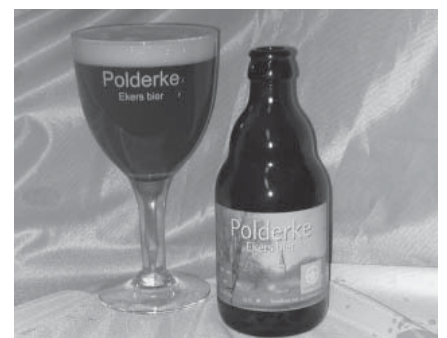
Het werk **Stedelijk Natuurreservaat Bourgoyen Ossenmeersen** beschrijft het natuurgebied op Gents grondgebied aan de hand van schitterende natuurfoto's. Uitgeverij: Stichting Mens en Cultuur Ledenprijs: € 20,00.

Voor wie het iets verder wil gaan zoeken is er ook nog het boek over het natuurgebied **Lac du Der in Noord-Frankrijk**, vooral bekend om de duizenden kraanvogels die hier voorkomen. Uitgeverij: Editions Hesse Ledenprijs: € 37,50.

Polderke

“Het Polderke”, ons Polderbier is nog steeds te verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,10, een bak Polder is verkrijgbaar aan € 24,50 (incl. leeggoed). Ook geschenkverpakkingen zijn nog steeds populair, voor € 10 heb je een kartonnetje met 4 flesjes Polder en één glas.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u.

Natuurbeheer is een werkwoord!

tekst: Stefan Versweyveld

foto's: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten

Elk landschap in Vlaanderen is een vergaarbak van grote en kleine historische gebeurtenissen en verhalen.

Ook in de natuurgebieden van Natuurpunt Antwerpen Noord schuilt dikwijls een cultuurhistorisch verleden. Het meest voor de hand liggende voorbeeld is de Oude Landen, op minder dan een boogscheut van het Ekerse dorpscentrum. De Oude Landen is één van de laatste oude Scheldepolders die de Antwerpse regio nog rijk is en ontsnapte dankzij de inzet van Natuurpunt aan de oprukkende verstedelijking in de jaren '70. Tot op de dag van vandaag kan je hier genieten van de ooit zo typische bloemrijke 'poldergraslanden'.

En daar is heel wat inzet en arbeid van vrijwilligers ingekropen. Immers, in tegenstelling tot wat sommigen misschien wel denken, zijn onze natuurgebieden geen "oer-natuur" waar niets doen het beste beheer is. Bijna alle

natuurgebieden in de Noord-Antwerpse regio zijn namelijk het resultaat van een wisselwerking tussen mens en natuur. Het zijn dikwijls de laatste relictten van vroegere cultuurlandschappen met hun specifieke planten en dieren.

De maanden juli en augustus zijn de hoogdagen van het natuurbeheer voor de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord. Vele handen zijn er nodig in deze periode om met riek en gritsel de graslanden in onze natuurgebieden te hooien.

Zulke natuurgebieden hebben dan ook nood aan een specifiek beheer, dat vroeger deel uitmaakte van een extensieve landbouw en nu volledig weggevallen is. Natuurpunt Antwerpen Noord stelt alles in het werk om de laatste leefgebieden met hun wilde orchideeën, koekoeksbloemen, pinksterbloemen en ratelaars niet te laten verdwijnen. Onmisbaar in heel dit proces zijn de vele vrijwilligers die actief zijn in elk van onze natuurgebieden. Natuurbeheer is bij Natuurpunt in de eerste plaats een zaak voor én van vele vrijwillige medewerkers die van natuur hun zorg maken én er plezier aan beleven.

8 juli: hooifeest met BBQ in de Oude Landen

Op zaterdag 8 juli 2006 staat er in de Oude Landen een bijzondere werkdag op het programma. Dan hooien we immers het 'groot orchideeënveld'. Dit hooiland wordt reeds 30 jaar lang gehooit door vrijwilligers. En met prachtige resultaten: minstens 7 orchideeënsorten groeien er. Door zijn ligging is het hooiland echter niet bereikbaar met moerastractor en hooikar. Daarom wordt het nog steeds op de traditionele manier gehooit, nl. met gritsels, ricken, handkarren en draagberries. Je raadt het al: ieder jaar hebben we vele helpende handen nodig om het werk te verlichten. Iedereen is van harte welkom op 8 juli. Na het zwoegen en zweten kan je genieten van een lekkere barbecue voor alle helpers! We komen samen om 9.30 u aan de materiaalloods van Natuurpunt op het einde van de Donkweg (vlakbij ingang Oude Landen aan de Lindelei) in Ekeren. Kom je later, geen probleem! Dan wijzen pijlen je naar de plek waar we aan de slag zijn. Voor meer informatie kan je terecht in ons Natuur.huis (antwerpennoord@natuurpunt.be of tel. 03-541.58.25). Graag een seintje als je naar ons hooifeest komt!

Meteen een warme oproep aan iedereen die van de natuur in onze regio houdt: help mee aan het behoud van een aangename en boeiende omgeving en kom naar onze zomerse werkdagen! Wij bieden je alvast een ontspannende dag natuurbeleving in de natuur. En je krijgt er een portie lichaamsbeweging bovenop... Tot dan!

De zomerse werkdagen op een rijtje

Op volgende zaterdagen kan je aan de slag in de **Oude Landen** in Ekeren: 17 juni, 1, 8, 15 en 29 juli, 12 en 26 augustus, 9 en 23 september. We komen telkens samen om 9.30 u aan de materiaalloods van Natuurpunt op het einde van de Donkweg (vlakbij ingang Oude Landen aan de Lindelei) te Ekeren. Het einde is voorzien rond 17 u. Kom je later, geen probleem! Dan wijzen pijlen je naar de plek waar we aan de slag zijn.

In **De Inslag** in Brasschaat ben je welkom op zaterdagen 24 juni en 30 september, waar we samen met het Agentschap voor Natuur en Bos een aantal percelen vochtige heide beheren. Trefpunt telkens om 9.30 u aan de ingang aan de Kerkedreef in Brasschaat.

In de **Bospolder** in Schoonbroek-Antwerpen steken we de handen uit de mouwen op zaterdag 2 september. Trefpunt om 9.30 u aan

de voetgangersbrug over de A12 op het einde van de Vierkerkenstraat in Schoonbroek-Antwerpen.

Voor meer informatie over de zomers werkdagen kan je terecht op het Natuur.huis, Steenstraat 25 te Ekeren, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be en op onze website www.antwerpennoord.be. Iedereen is welkom voor een uurtje, een halve dag of langer!

Koningskinderen van de flora

Kris Weemaes

Zijn het hun uitzonderlijke vormen of kleuren? Zijn het tot de verbeelding sprekende namen: wit bosvogeltje, bijenorchis, groene nachtorchis, ... of is het misschien hun zeldzaamheid? Het is waarschijnlijk een combinatie van deze drie, die van de orchideeën toch iets meer maakt dan de andere plantenfamilies. En terecht, want orchideeën zijn een zeer fascinerende plantensoort.

Vleeskleurige orchis, foto: Stefan Versweyveld.

Genen en zo

Orchideeën zijn, met hun meer dan 30.000 beschreven soorten, de grootste plantenfamilie van de hogere planten. De meeste daarvan vind je terug op andere continenten, en dan nog meestal in tropische regenwouden waar ze op bomen groeien. Europa telt

Bosorchis, foto: Stefan Versweyveld.

ongeveer 200 soorten, een peulschil van deze grote familie.

Toch was het ordenen van deze 200 planten een waar titanenwerk. De vele kleuren, vormen en variaties hebben in het verleden voor heel wat problemen gezorgd, voordat men tot een min of meer bevredigende systematiek kwam. Vandaag de dag heeft het DNA-onderzoek heel deze ordening weer op zijn kop gezet. Het plaatsen van een soort gebeurt nu immers niet alleen meer op de uiterlijke kenmerken van een plant, maar ook op de genetische.

Een specialist in evolutie

Heel wat orchideeën zijn rijk aan nectar. Insecten worden gelokt door middel van de kleur van de bloem, maar voornamelijk door middel van de geur en de vorm van de lip. Deze insecten zorgen dan voor de bestuiving. Dit proces is natuurlijk niet echt origineel te noemen, want heel wat plantensoorten maken er gebruik van.

Maar er zijn ook orchideeën, zoals de muggenorchis, die zich

ontpopt hebben tot echte verleiders. In het voorjaar komen de mannetjes van de mug voor de vrouwtjes uit hun larvaal stadium. Als ze in de nabijheid van een muggenorchis komen, menen ze op de bloem een vrouwtje te zien dat bezig is met het verzamelen van nectar. Vanop een afstand gezien lijkt het inderdaad alsof er op iedere bloem een vrouwelijk mug zit. Het is zelfs zo dat de bloemen de geurstoffen van de vrouwtjesmuggen nabootsen. Hierdoor aangetrokken haast het mannetje zich naar de lip van een bloem waar de beharing de valstrik vervolmaakt. Volledig misleid probeert de mug te paren met zijn fictieve vrouwtje en op die manier bestuift hij de orchidee. Deze tactiek wordt ook toegepast door bijvoorbeeld de bijenorchis en spinnenorchis.

Maar er schuilt ook een gevaar in deze methode: sommige orchideeën zijn volledig afhankelijk van één insect voor hun bevruchting. Daarom zijn bepaalde soorten overgegaan tot zelfbevruchting.

Close-up: rietorchis

Deze orchidee is misschien niet de meest zeldzame orchidee in onze regio, maar daarom niet minder mooi. Je kan hem terugvinden in de Oude Landen waar zijn favoriete biotoop aanwezig is: vochtige en natte met riet begroeide gronden en moerassen. Ze bloeit van begin juni tot midden juli. De plant wordt vrij groot: tussen 30 en 80 cm. De bloemetjes zijn roze tot donkerviolet en groeien dicht bij elkaar met ongeveer 5 tot 10 bloemen. De onderste schutbladeren zijn langer dan de bloem. Op de lip vind je een tekening van fijne streepjes en stippen.

Rietorchis, foto: Stefan Versweyveld.

Nog iets vreemd is dat orchideeën in symbiose leven met een schimmel. Als een orchideeënzaadje in de buurt van de geschikte schimmel op de grond valt, zal de schimmel het zaadje overwoekeren. Het is dan essentieel dat het zaadje er in slaagt een in zich aanwezig schimmelwerend middel te

activeren. Op die manier kan er een evenwicht en samenwerking ontstaan, waarbij de orchidee de schimmel voornamelijk nodig heeft voor suikeropname. Pluk of verplant dus nooit orchideeën, want zonder de voor hen noodzakelijke schimmel zullen ze snel achteruit gaan.

Deze eigenaardigheden tonen aan dat de orchideeën zich op hun weg in de evolutie op verregaande wijze hebben gespecialiseerd, om zich op de meest efficiënte manier voort te planten.

Verdwijnend biotoop

Orchideeën zijn vaak bedreigde plantensoorten. Dit heeft alles te maken met het verdwijnen van de voor deze planten geschikte biotopen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn gekend en ook een bedreiging voor andere dieren- en plantensoorten. Ten eerste is er ons gebruik van ruimte: interessante groeigebieden voor orchideeën worden bebouwd of worden landbouwgebied. Ten tweede is er de verdroging door drainage van gebieden. Voornamelijk de moerasorchideeën zijn hier het slachtoffer van. En tenslotte is er de moderne en intensieve landbouw die gebruik maakt van onkruidverdelgers. Maar ook fungiciden, insecticiden en kunstmest kunnen de doodsteek betekenen, omdat ze de partners van de orchideeën vernietigen: namelijk schimmels en insecten.

Een ander probleem dat zich stelt is dat verschillende traditionele werkzaamheden op het platteland niet meer gebeuren. Het jaarlijks maaien van weiden, extensieve begrazing, exploitatie van rietvelden, het gebeurt niet meer ... Hierdoor zijn hooilandjes en rietvelden gedoemd te verbossen.

Het Ekers Moeras, de Bospolder, enkele plekken in de haven en uiteraard de Oude Landen zijn in onze regio het meest interessant om orchideeën tegen te komen. Maar wil je ze behouden, dan moet er dus ook een aangepast beheer zijn. Nu weet je dus waarom je een hele zomer lang mee kan helpen op de Oude Landen met het maaien van hooien rietveldjes. Of waarom je in de winter, je ziel uit je lijf ploetert in het Ekers Moers om wilgenkoepels te kappen. Of waarom er Galloways te vinden zijn op de Bospolder. Hopelijk blijven op deze manier de koningskinderen van de flora nog een tijdje in onze natuurgebieden.

Wit bosvogeltje, foto: Stefan Versweyveld.

Zeven zwarte stippen...

Tekst: Mart Pauwels

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Twee weken na de paring zet ze haar eieren af: ze plakt ze aan de onderkant van bladeren.

Bladluizen

Na vier dagen kruipen de larfjes uit het ei. Ze hebben een enorme eetlust. Gelukkig heeft het lieveheersbeestje haar eieren afgezet op een plaats waar het krioelt van de bladluizen. Eén

Binnenin deze pop gebeurt er iets wonderlijks: de larve verandert tot een volwassen lieveheersbeestje.

Geen stippen?

Acht dagen later komt een zevenstippelig lieveheersbeestje uit de pop tevoorschijn.

Het
ziet er zo
vriendelijk uit, zo'n
vrolijk gekleurd
lieveheersbeestje. *Maar met dit kevertje in de buurt zijn de bladluizen niet veilig!*

Lente

Als de lentezon verschijnt, is het voor de lieveheersbeestjes de hoogste tijd om weer actief te worden. Het mannetje gaat snel op zoek naar een vrouwtje.

larve lust er wel honderd per dag. Ook andere kleine insecten zijn voor hen niet veilig.

Te eng

De larven groeien snel. Maar hun huid groeit niet mee. In minder dan drie weken tijd barsten ze vier

Maar waar zijn de stippen? Die komen over een paar uur. Pas in de loop van een maand

wordt het oranjerood.

Bont gezelschap

Het ene lieveheersbeestje is het andere niet. De meeste zijn rood. Er zijn er ook gele met 22 zwarte stippen. Er bestaan zelfs exemplaren zonder stippen en er zijn er met rode stippen op een zwarte ondergrond. Om het nog moeilijker te maken: twee lieveheersbeestjes die niet evenveel stippen hebben, kunnen toch tot dezelfde soort behoren.

keer uit hun vel. De oude te krappe huid valt af. Er komt een nieuwe, iets ruimere huid in de plaats. De larve vormt een stevig omhulsel om zich heen.

Vijanden

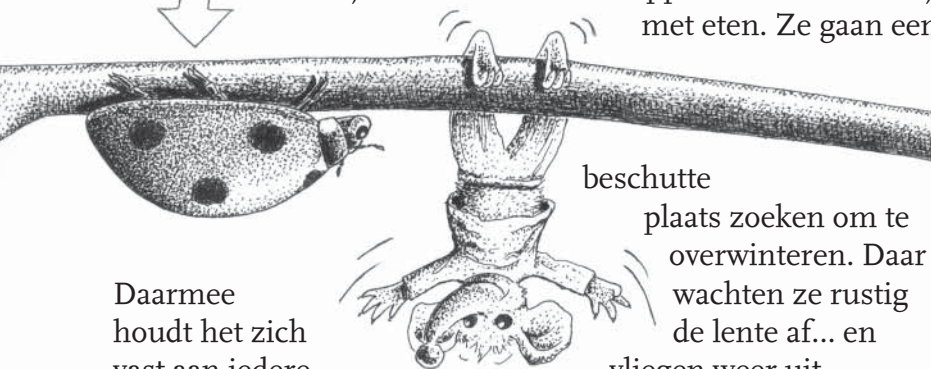
Lieveheersbeestjes vallen op door hun felle kleuren. Zo waarschuwen ze andere hongerige insecten en vogels dat ze niet lekker smaken. Worden ze toch belaagd, dan geven ze een bittere, stinkende vloeistof af. Dat brengt vijanden wel op andere gedachten.

Acrobaat

Met vlugge pootjes loopt een lieveheersbeestje over een dunne stengel. Toch valt het er niet af. Onder elke poot heeft het namelijk twee haakjes.

Daarmee houdt het zich vast aan iedere oneffenheid. Zo kan het zelfs ondersteboven lopen tegen een blad.

Vliegensvlug

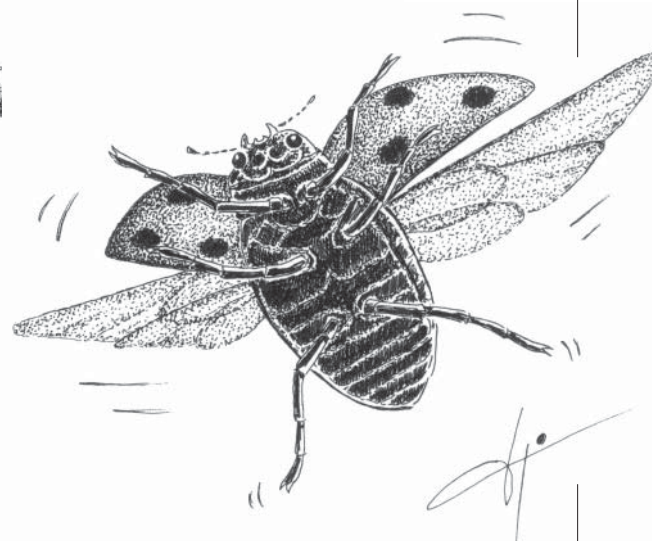
Heb je eens opgelet wat er gebeurt als een lieveheersbeestje langs een stengel naar boven klimt? Als het aan de top komt, draait het een beetje rond, alsof het niet goed weet wat het moet doen. Soms gaat het naar beneden. Maar soms tilt het de dekschilden op, vouwt de vleugels uit en vliegt snel weg. Het kan tot 2.000 meter hoog vliegen en 5 kilometer ver.

Winterrust

Aan het einde van de zomer stoppen lieveheersbeestjes met eten. Ze gaan een

beschutte plaats zoeken om te overwinteren. Daar wachten ze rustig de lente af... en vliegen weer uit.

Ontdek lieveheersbeestjes in de Bospolder

Hoeveel stippen heeft een lieveheersbeestje? Bestaan er echt zwarte en gele lieveheersbeestjes? Kunnen ze ook vliegen? En in bomen leven? Waarom 'speken' ze soms een gele stinkende stof? Wil je zelf een antwoord zoeken op al deze vragen? Ga dan mee op zoek naar lieveheersbeestjes in

het natuurgebied de Bospolder.

Wanneer? vrijdag 25 augustus van 14 u tot 17 u.

Waar? We verzamelen in de Vierkerkenstraat in Ekeren. Een doodlopend straatje dat

uitgeeft op de voetgangersbrug over de A12.

Meenemen? Regenkledij, drinken en een koek, eventueel een netje en een loupepotje.

Info? Kris Weemaes, tel. 03-272.28.29

Mei-buien en juni-grillen?

Je hebt het vast al gevoeld, de maand mei was zeer koud en bij de meeste mensen heerste er dan

ook een herfst in plaats van een lentegevoel. Kille regenbuien en koele polaire luchtstromen hebben ervoor gezorgd dat onze gedachten afdwalen van de lentezon. Enkele hagelbuien gaven alles nog een extra winterse toets.... En het leek er zelfs even op dat we ons al terug moesten voorbereiden op onze winterse werkdagen!

En dat gebeurde ook! Natuurpunt klopte aan bij BEVER zwerfsport en vroeg de buitensportzaak om

soepkommen te sponsoren! Eind mei mocht Natuurpunt Antwerpen Noord van BEVER zwerfsport 50 gloednieuwe soepkommen en lepels in ontvangst nemen, alles netjes verpakt in een handige opbergkoffer. Alle actieve medewerkers kunnen van dit pakket gebruik maken voor hun activiteiten. Werkgroepen of kernen die deze soepkommen wensen te gebruiken kunnen ze ophalen in het Natuur.huis. Voor het maken van de soep vinden we gelukkig genoeg vrijwilligers.

Wit bosvogeltje breidt uit in Antwerpse haven

Het is inmiddels 7 jaar geleden dat medewerkers van Natuurpunt Antwerpen Noord in de Antwerpse haven een groeiplaats ontdekten van het wit bosvogeltje, met slechts 3 groeiplaatsen een in Vlaanderen zeer zeldzame orchidee. Dankzij het gevoerde beheer door de terreinploeg van Natuurpunt – met financiële steun van het Antwerpse Havenbedrijf – breidde de populatie de voorbije jaren lichtjes uit.

Vanwege de zeldzaamheid van deze orchidee en het feit dat er

helaas veel zogenaamde liefhebbers zeldzame orchideeën uitsteken en proberen te kweken, moeten we de vindplaats van deze soort wel geheim houden.

Ook 2006 lijkt een goed jaar te worden. In mei stonden enkele tientallen exemplaren in bloei. Hopelijk blijft het wit bosvogeltje de komende jaren gestaag uitbreiden! We houden je via Natuur.ruimte verder op de hoogte.

Oeverwaluwandafsteek-voormiddag in Lillo

Foto: Eddy Rottiers.

Op 25 februari organiseerde Natuurpunt Antwerpen Noord de eerste oeverwaluwandafsteekvoormiddag in de potpolder te Lillo. De bedoeling van deze ochtend was om de oeverwaluw terug nestgelegenheid te bieden. Vele bereidwillige natuurliefhebbers trotseerden de gure noordoostenwind voor de aanleg van een nieuwe oeverwaluw-wand in de potpolder te Lillo. Het

was bitter koud, maar iedereen kon zich onmiddellijk in het zweet "schuppen" bij het afgraven van de grote zandhoop. In de potpolder werd één van de grote grondwallen afgestoken, ook de 'aanvliegroute' van de vogels werd vrijgemaakt door het wegzagen van enkele struiken. Hierdoor wordt de wand duidelijk zichtbaar voor deze vogels. We wachtten met ongeduld de komst van de eerste bewoners af!

Paarse schubwortel nieuw voor Noord-Antwerpse flora?

Vorig jaar kregen we een melding binnen dat er in Kapellen paarse schubwortel was gevonden. De paarse schubwortel is een wortelparasiet (vnl. populieren, wilgen en andere zachte houtsoorten) waarvan de traditionele verspreiding beperkt is tot de Vlaamse Ardennen. Een bezoek ter plaatse bevestigde de waarneming. Ook dit jaar is de paarse schubwortel opnieuw aangetroffen in Kapellen. Bovendien werd een nieuwe populatie gevonden in Gooreind. Aangezien de soort vrij zware zaden heeft, lijkt spontane kolonisatie niet erg waarschijnlijk. Wellicht is de paarse schubwortel ontsnapt uit tuinen (de soort wordt verkocht door winkels gespecialiseerd in inheemse soorten). Afwachten of de soort vaste voet aan de grond krijgt in onze regio!

Turkse vrijwilliger aan de slag

Al enkele jaren werkt Natuurpunt samen met AFS, een organisatie die buitenlandse vrijwilligers een zinvolle activiteit aanbiedt. Zo kregen we de voorbije jaren de gewaardeerde hulp van Rob uit Engeland, Carmina, Javier en Antonio uit Spanje en Tomasz uit Polen. Dit jaar komt de internationale hulp uit Turkije. Ilhan, een 23 jarige student ingenieur bouwkunde komt de terreinploeg van Natuurpunt 6 maanden ondersteunen. Ilhan werkt voltiids met de ploeg mee en vult zijn vrije dagen met bezoeken aan Belgische steden waar hij uiteraard speciale aandacht heeft voor de historische gebouwen. Welkom Ilhan!

Nieuw subsidiereglement in Stabroek

Het gemeentebestuur van Stabroek heeft haar bestaande subsidie-reglement voor kleine landschapselementen geactualiseerd en uitgebreid. Sinds 1 januari 2006 kent het gemeentebestuur een subsidie toe voor het aanplanten en/of onderhouden van kleine landschapselementen, hoogstammige fruitbomen, bebossing en natuurontwikkelings- en milieueducatieve projecten. Natuurpunt Antwerpen Noord is bijzonder verheugd met deze financiële ondersteuning. Hiermee kan het Stabroekse landschap en de natuurwaarden een extra impuls krijgen.

Vogelringwerk schorren heeft eigen webstek

Na 2 jaar voorbereiding nam het ringwerk op onze schorgebieden Galgeschoor en Groot Buitenschoor in 2003 zijn definitieve start. Je kan de resultaten opvolgen via hun eigen webstek <http://ringstation.scheldeschorren.be>

240 vleermuizen in het Fort van Schoten

Op dinsdag 24 januari vond de jaarlijkse vleermuizentelling in het Fort van Schoten plaats. In totaal werden 240 vleermuizen aangetroffen. De aantallen van de watervleermuis en de gewone dwergvleermuis lagen iets lager dan het vorige jaar, maar het is bekend dat aantallen van deze soorten kunnen schommelen. Goed nieuws is de verdere stijging van het aantal overwinterende exemplaren van de zeer zeldzame ingekorven vleermuis. Afgelopen winter sliepen er 12 ingekorven vleermuizen in het Fort van Schoten, een gevolg van de uitgevoerde inrichtingswerken!

Bouw vogelkijkhut Groot Buitenschoor in stroomversnelling

Het heeft lang geduurd, maar eindelijk is het zover: de voorbereidingen voor de bouw van de vogelkijkhut aan het Groot Buitenschoor zijn in een stroomversnelling geraakt. Natuurpunt Antwerpen Noord heeft nu de toelating van de (nieuwe) eigenaar van het betrokken perceel op zak. Momenteel is de opmaak van een bouwvergunningsaanvraag lopende, die we tegen midden mei de deur uit willen hebben. Zodoende moeten we in het najaar kunnen starten met de bouw van de vogelkijkhut. Wordt zeker vervolgd...

Bijzondere tuingast in Ekeren

Zaterdag 25 maart keek Franky Van Langenhove raar op toen hij een vreemde vogel in zijn tuin aan de rand van de Oude Landen zag. Na wat opzoekingswerk kon hij de vogel herkennen: het was een hop! Er werden enkele foto's bezorgd aan het secretariaat. Vroeger was dit een zeldzame broedvogel in Vlaanderen, maar nu komt deze soort enkel nog sporadisch voor op doortrek. Van een knappe tuinwaarneming gesproken dus!

Info

Voor meer informatie over de onderwerpen in deze rubriek kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of op de Natuur.website: www.antwerpennoord.be.

Studiedag Ecologische Infrastructuur in de Antwerpse Haven

Kathleen Quick

Woensdag 26 april kwamen op de UA-campus meer dan 120 mensen van de Vlaamse overheid, de bedrijfswereld en studiebureaus bijeen voor een studiedag over Ecologische infrastructuur in de Antwerpse haven'. De hoge opkomst en de positieve reacties achteraf maken dat we samen met de andere organisatoren kunnen terugkijken op een geslaagde studiedag.

Natuur en ecologische infrastructuur zijn de laatste jaren noodgedwongen belangrijke aandachtspunten geworden in het beleid van de Vlaamse zeehavens. Tot op heden is de term 'ecologische infrastructuur in zeehavengebied' echter een vaag begrip gebleven waarover tal van onduidelijkheden bestaan. Verdere havenontwikkelingen en de praktische uitwerking van ecologische infrastructuur stagneren omdat de juridische onzekerheden het bedrijven

onmogelijk maakt om – steeds op vrijwillige basis – mee te werken aan de realisatie van ecologische infrastructuur op of nabij hun terreinen.

Deze probleemsituatie vormde de aanzet voor het organiseren van een studiedag over de ecologische infrastructuur in de Antwerpse haven. De studiedag kwam tot stand via een, toch wel unieke, samenwerking tussen Natuurpunt, het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, de

Universiteit Antwerpen, de Vlaamse Overheid, de Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid van het Linkerscheldeovergebied en de bedrijfswereld vertegenwoordigd door VOKA en Alfaport Antwerpen.

De studiedag had twee belangrijke doelen. In de eerste plaats duidelijkheid scheppen over de term 'ecologische infrastructuur in zeehavengebied' en op die manier tegemoetkomen aan de bezorgdheden die momenteel bij verschillende actoren leven omtrent de betekenis van het netwerk van ecologische infrastructuur voor de verder economische ontwikkeling van het havengebied. Daarnaast was het de bedoeling om een debat aan te gaan over hoe ecologische infrastructuur een werkbaar instrument kan worden om in een zeehavengebied via win-win situaties een verhoogde rechtszekerheid te bewerkstelligen inzake natuur en economie.

Aan de Boudewijn- en Van Cauwelaertsluis werd een broedplaats voor visdiefjes aangelegd. Hopelijk komen ze er vanaf volgend jaar broeden. Foto: Kathleen Quick.

1ste slechtvalkjong bij SAMGA

Momenteel bevinden er zich in en om de Antwerpse haven 9 slechtvalkoppels, waarvan het overgrote deel in het havengebied broedt. Op woensdag 1 oktober 2003 werd na overleg tussen het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, het Fonds voor Instandhouding van de Roofvogels (FIR) en Natuurpunt Antwerpen Noord bij SAMGA (een bedrijf gespecialiseerd in opslag en behandeling van granen) ook een nestkast geïnstalleerd op de gevel van een graansilo.

De slechtvalk doet het goed in de Antwerpse haven. Alle nestkasten die tot hertoe werden geplaatst, werden het volgende jaar bezet door een slechtvalk. Bij SAMGA was het echter wachten tot dit jaar op broedende slechtvalken. Het FIR inspecteert elk jaar de door hen geplaatste nestkast. Ze ringen, meten en wegen de uitgekomen jongen. Op deze manier kan elk dier gevolgd worden. Bij SAMGA is er nu 1 slechtvalkjong. Bij inspectie bleek het dier goed gevoed te worden en goed te groeien. Weldra zal het jong dan ook uitvliegen.

Het slechtvalkjong bij de inspectie. Het dier werd ook geringd. Foto: Leo Lauwers, Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Achtergrond en situering

In het begin gaf Frank Adriaensen van de Universiteit

Antwerpen ons een algemene schets van de plannen en processen met betrekking tot natuur die momenteel in en omheen het havengebied in uitvoering zijn en de plaats van de ecologische infrastructuur daarin.

Peter Symens van Natuurpunt behandelde de historiek van het project 'De Antwerpse haven natuurlijker'. Aan de hand van enkele pilootprojecten werden de geleverde inspanningen voorgesteld en werd een beeld gegeven van de ecologische infrastructuur op het terrein.

Daarna behandelde An Cliquet van de Universiteit Gent het juridische kader voor het netwerk van ecologische infrastructuur. In de huidige wetgeving kent het concept 'ecologische infrastructuur' een gebrekkige en onduidelijke uitwerking waardoor zowel op het vlak van natuur als economie tal van onzekerheden bestaan. Om deze onzekerheden weg te werken, kan geopteerd worden voor een algemene verbetering van het horizontaal natuurbeleid en de wetgeving of kan bij wijze van pilootproject een specifieke oplossing uitgewerkt worden op maat van de Antwerpse haven.

De voorlaatste spreker tijdens de plenaire sessie was Raf Bouckaert. In naam van VOKA en Alfaport Antwerpen schetste hij de algemene visie van de industrie- en havenbedrijven ten aanzien van ecologische infrastructuur in havengebied. De realisatie van (tijdelijke) ecologische infrastructuur in havengebied is voor de bedrijfswereld mogelijk als er aan enkele randvoorwaarden voldaan wordt. De voornaamste randvoorwaarde omvat de uitwerking van een duidelijk

juridisch kader zodat de rechtszekerheid van de bedrijven en de economische ontwikkeling in het havengebied gewaarborgd worden. Verder vragen de bedrijven garanties met betrekking tot de participatie van bedrijven aan het netwerk, de vergunningsaanvraag en exploitatievoorwaarden van de huidige en de toekomstige industriële en havenactiviteiten.

Toon Tessier van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen sloot de voormiddagsessie af. Hij ging dieper in op het beleid van het Havenbedrijf voor het implementeren van het netwerk van ecologische infrastructuur. Hierbij werd in detail ingegaan op de principes die het Havenbedrijf naar voor schuift inzake het grond- en concessiebeleid.

Workshops

In de namiddag was er ruimte voor discussie via drie workshops. In de eerste workshop werd dieper ingegaan op de juridische knelpunten voor de verdere operationalisering van de ecologische infrastructuur. In de tweede workshop werd nagegaan welke beleidsinstrumenten kunnen ingezet worden op Vlaams niveau en op havenniveau voor het implementeren van de ecologische infrastructuur. De derde workshop had als doel na te gaan hoe concrete doelstellingen en een bijhorend referentiekader voor het netwerk van ecologische infrastructuur moeten worden vastgelegd.

Tenslotte werden de conclusies van de drie workshops plenair gepresenteerd en sloot Raf Suys, kabinetschef van Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur Kris Peeters, de dag af.

Natuur.wandeling mastenbos

Nog niet zo lang geleden was het Mastenbos een ontoegankelijk privé-domein. Sinds het gebied eigendom is van het Agentschap voor Natuur en Bos kan je er volop genieten van bos, water en heide. Op zondagen 18 juni en 20 augustus kan je samen met ons het Mastenbos ontdekken. Trefpunt om 10 u aan de hoofdingang van het Mastenbos, Oude Galgenstraat in Kapellen.

Afwisseling troef in de Bospolder

Sinds het natuurinrichtings-project in de Bospolder beëindigd is, laat de natuur er zich van haar mooiste kant zien. Graslanden wisselen af met bossen, moeras en waterplassen. Honderden planten en dieren voelen er zich thuis. Een ontdekking meer dan waard! Daarom organiseren we geregeld speciale natuur.wandelingen. Je kan met ons mee de natuur in de Bospolder beleven op zaterdagen 10 juni en 12 augustus. Trefpunt om 14.30 u aan de voetgangers-brug over de A12 (havenweg) in Ekeren Schoonbroek, aan het einde van de Vierkerkenstraat. Einde voorzien rond 17 u. Bij slecht weer zijn laarzen gewenst.

In de schaduw van de Ekerse Sint-Lambertuskerk ligt een prachtig natuurgebied, de Oude Landen. Dankzij de inzet van Natuurpunt Antwerpen Noord bleef het uit de greep van de oprukkende stad- en havenuitbreidingen. De Oude Landen is niet alleen een ideaal wandelgebied, ook de natuur laat er zich van haar allermooiste kant zien. Het halflopen landschap van de Oude Landen kent een zeer

Schemerwandeling in 't Asbroek

's Avonds, als de zon achter de horizon daalt, verandert het natuurleven in 't Asbroek. Zangvogels zetten hun avondmelodie in, sprinkhanen starten hun snorconcert, vleermuizen ontwaken en gaan op zoek naar voedsel, jonge uilen bedelen om voedsel, grote fraai gekleurde nachtvlinders vliegen geruisloos door het donker... De zomerse avondwandeling van Natuurpunt in 't Asbroek zal je beslist niet onberoerd laten! Wandel met ons mee en geniet van de speciale sfeer die er ontstaat als de zon onder gaat... Misschien kruisen we wel het pad van een ree of een vos! Iedereen is van harte welkom op vrijdagavond 23 juni in 't Asbroek. Trefpunt om 20 u aan de ingang van 't Asbroek in de Asbroeklaan in Schoten. Tot dan!

Zeehonden kijken op de Westerschelde

De zeehond is terug van weggeweest in de Schelde. In de Westerschelde is de zeehonden-populatie inmiddels gegroeid tot 50 exemplaren. Ook in het Vlaamse deel, de Zeeschelde, worden regelmatig zeehonden gezien, ondermeer op de zandbanken van het Groot Buitenschoor. Wil jij zeehonden 'live' in de Schelde zien? Dat kan!

Zomerwandeling in de Oude Landen

grote verscheidenheid aan bos, struweel, ruigte, rietland, moeras... Die afwisseling zorgt voor een groot aantal planten- en diersoorten. Zo vinden we er meer dan 370 plantensoorten terug: een absoluut record in Vlaanderen! Ook voor vele dieren vormt de Oude Landen een prima plek. Onder meer voor de nachtegaal en de groene kikker, die op zwoele dagen een prachtig

Het Rood heeft heel wat te bieden!

Al 10 jaar krijgt de natuur in het gemeentelijk natuurgebied Het Rood alle ruimte (zie ook elders in dit nummer). Het gebied biedt een grote variatie aan planten- en dierenleven. Veel mossen, paddestoelen en vogels bijvoorbeeld. Maar ook vlinders en zoogdieren. Het beheer door Natuurpunt is erop gericht deze grote verscheidenheid te behouden en verder te ontwikkelen. Het Rood is bij vele mensen ook een geliefd gebied om te wandelen. Daarom organiseren we op zaterdagen 24 juni en 26 augustus speciaal voor jou een natuur.wandeling. Zo kan je het beste kennis maken met het rijk geschakeerde planten- en vogelleven in Het Rood. Trefpunt telkens om 14.30 u op de hoek Biartlei/Streepstraat in Kapellen.

Natuurpunt Antwerpen Noord organiseert opnieuw een zeehondenspotting aan de Zimmermangeul te Waarde. Trefpunt op zaterdag 10 juni en zondag 9 september om 9.30 u op de parking te Lillo-centrum. Van daaruit rijden we verder met carpooling. Verrekijker/telescoop niet vergeten. Een unieke kans om zeehonden te zien!

concert geven... Snuif de zomerse sfeer van de Oude Landen op (en geniet achteraf van een welverdiend terrasje)! Natuurpunt Antwerpen Noord organiseert een speciale orchideeënwandeling op zondag 11 juni en zomerwandelingen op zaterdagen 8 juli en 9 september. Trefpunt telkens om 14.30 u aan het poortgebouw van kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27 in Ekeren.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden van onze vereniging betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Niet voor jou, want Natuurpunt-leden mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen!

Voordracht spinnen in de Antwerpse haven

Exotische spinnen vind je niet alleen in de dierentuin! In de Antwerpse haven bevindt zich sinds enkele jaren een kolonie exotische trilspinnen die hier ondertussen goed zijn ingeburgerd, volgens spinnen-expert Koen Van Keer. Als je meer wil te weten komen over deze boeiende dieren, kom dan op woensdag 27 september om 20 u naar de bibliotheek van Ekeren (Driehoekstraat). Koen Van Keer komt dan een uurtje praten over deze kleine bestjes. Inkom is gratis, graag op voorhand inschrijven in het Natuur.huis, tel: 03-541.58.25 of via e-mail bij kathleen.quick@natuurpunt.be.

Natuur, cultuur en het Beschermd Landschap Het Rood en omgeving

In Kapellen kan men verschillende biotopen ontdekken. Op vrijdagavond 28 juli 2006 gaan we het eens anders bekijken! Je kan met de fiets mee of je wandelt alleen maar mee. Hoe werkt dat?

Om 18.30 u vertrekken de fietsers aan het Kerkplein, voor de St. Jacobskerk en fietsen via het Rood en de Parijse weg tot aan de Kapel van Heuvels aan de

Dorpsdag in Brasschaat

Naar jaarlijkse traditie zal Natuurpunt Antwerpen Noord samen met andere Brasschaatse natuur- en milieuverenigingen vertegenwoordigd zijn op de dorpsdag in Brasschaat. Ieder jaar zetten we een bepaald natuurthema centraal en al meerdere keren wonnen we de prijs voor de mooiste stand... Benieuwd naar dit jaar? Kom dan zeker een kijkje nemen op de Natuurpunt-stand tijdens de dorpsdag in Brasschaat op zondag 3 september!

Natuur aan de andere kant van de dijk

Een zomerse aanrader is een bezoekje te brengen aan Lillo-fort en onze Scheldeschorren. Iedere eerste zondag van de maand organiseren we een ontdekkingstocht door de laatste brakwaterschorren in Vlaanderen: het Galgeschoor en Groot Buitenschoor. Trefpunt telkens om 9.30 u op de parking in het centrum van Lillo-fort. Einde voorzien rond 12 u, laarzen en kledij die tegen een spatje modder kan noodzakelijk.

Geniet van Het Wijtschot

Het Wijtschot is een oude zandwinningput, met veel wilgenopslag en een boeiende pioniersvegetatie. Het natuurgebied is landschappelijk zeer mooi gelegen. Ondanks zijn geringe oppervlakte is Het Wijtschot van groot belang voor de natuur. Het gebied maakt deel uit van een omvangrijke regio met 'waterrijke' gebieden, zoals het Albertkanaal, de valleien van het Klein en Groot Schijn en Schotenvaart. In dit gebied zijn er voor jong en oud volop kansen om natuur te beleven, om met al je zintuigen te genieten ... We nodigen je graag uit voor een bijzondere natuur.wandeling in Het Wijtschot op zondag 25 juni. Trefpunt om 14 u op de parking aan de Vier Notelaers, Wijtschotbaan in Schoten.

Het Wijtschot in Schoten. Foto: fotoarchief Natuurpunt Antwerpen Noord.

Meer info

Voor meer informatie over de activiteiten op deze en de vorige pagina's kan je steeds terecht in het Natuur.huis, Steenstraat 25 te Ekeren, tel. 03-541.58.25, per mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of voor dagelijkse updates op onze natuur.site: www.natuurpunt.be/antwerpennoord

Zondag 18 juni: Fiets- en vogeltocht Bloemendijken van Flakkee

We gaan naar de omgeving van de Ooltjensplaat en de Bloemendijken van Flakkee in Nederland. Zowel rond Ooltjensplaat als de Bloemendijken van Flakkee (oude dijken) komen, behalve veel bloemen, ook veel vogels voor. Iedereen is welkom.

Gids: Louis Van Hooydonck.

Trefpunt: Hoek Driehoek en Ertbrandstraat, Putte-Kapellen om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: picknick en fietsmateriaal (in geval van panne).

Zondag 9 juli: Zomerse wandeling omgeving Zeesluis in Wintam

Een zeer gemakkelijke wandeling waar iedereen meekan en waar altijd wel wat te beleven is.

Gids: Roger Huysmans en Marc Smolders.

Trefpunt: Station Antwerpen Oost, Borgerhout om 13.30 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Er is mogelijkheid tot kostendelend vervoer.

Zondag 23 juli 2006: Vogeluitstap Zeeland

Tijdens deze uitstap gaan we op zoek naar migrerende ruiters waarvan we de meeste in zomerkleed zoals rosse grutto, kanoet, krombekstrandloper en nog veel meer kunnen aantreffen.

Werking De Kuifleeuwerik

Gids: Roger Huysmans.

Trefpunt: Hoek Driehoek en Ertbrandstraat, Putte-Kapellen om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: Picknick. Er is mogelijkheid tot kostendelend vervoer.

Zaterdag 5 augustus: Natuureducatieve fietstocht Wester- en Oosterschelde

Gids: Louis Van Hooydonck.

Trefpunt: Hoek Driehoek en Ertbrandstraat, Putte-Kapellen om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: picknick en fietsmateriaal (in geval van panne).

Zondag 20 augustus: Educatieve landschapswandeling Kalmthoutse Heide

Tijdens deze uitstap kunnen we weer volop genieten van de pracht van dit reservaat.

Gids: Louis Van Hooydonck.

Trefpunt: parking De Vroente, Putsesteenweg, Kalmthout om 9 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: picknick, laarzen bij slecht weer.

Zondag 3 september: Uitstap de Liereman te Oud-Turnhout

Dit bekende natuureservaat biedt een grote variëteit aan fauna en flora. Het landschappelijk aspect is

ook zeker de moeite waard om te bezoeken.

Gids: Luc Van Gompel (tel. 014/42.99.66).

Trefpunt: rondpunt te Wommelgem (carpooling kant Borsbeek) om 9 u of het bezoekerscentrum de Liereman om 10 u. Het einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: Picknick en laarzen. Er is mogelijkheid tot kostendelend vervoer.

Zondag 17 september 2006: Vogelgerichte uitstap omgeving Veerse meer

We bezoeken deze zeer interessante regio met een enorme vogelrijkdom.

Gidsen: Jan Rietjens en Luc Audiens.

Trefpunt: Hoek Driehoek en Ertbrandstraat, Putte-Kapellen om 9 u. Einde is voorzien om 17 u.

Meebrengen: picknick. Er is mogelijkheid tot kostendelend vervoer.

Meer info

Voor alle activiteiten van werking 'De Kuifleeuwerik' kan je terecht bij Roger Huysmans tel. 03-324.88.05.

Duik in de wondere wereld van de vleermuizen

Sofie Versweyveld

Op 25, 26 en 27 augustus kan je tijdens de Europese Nacht van de Vleermuis kennismaken met de wondere wereld van deze bijzondere dieren! In heel Europa worden de vleermuizen dan in de schijnwerpers gezet.

Het gevarieerde landschap van De Merel is een prima jachtgebied voor veel vleermuizen. Foto: Wouter Vanwesenbeeck.

Geef toe, vleermuizen hebben iets geheimzinnigs. Je kent ze wel, ze duiken plots op in het donker om enkele tellen later weer mysterieus te verdwijnen. Wie een afbeelding van hun opengesperde vleugels bekijkt, droomt misschien over prehistorische vliegende reptielen. Nochtans zijn vleermuizen helemaal geen angstaanjagende 'monsters', maar nuttige zoogdieren.

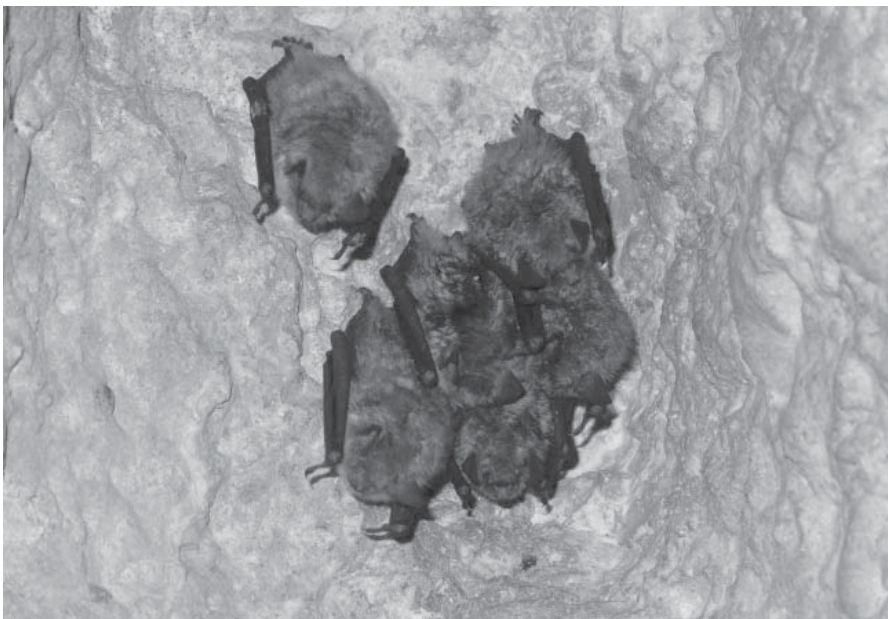
Vleermuizen zijn nog altijd een bedreigde diergroep. Er komen slechts een 20-tal soorten voor in Vlaanderen, waarvan de meesten zelfs heel zeldzaam of bijna uitgestorven zijn.

Hoewel vleermuizen onmisbaar zijn voor het evenwicht van onze natuur in Vlaanderen, gaan er nog altijd de wildste verhalen over hen rond. Ze zouden in je haren vliegen, aanvallen, knagen aan

isolatie, geluidsoverlast veroorzaken, enz.

Laat je zeker niet afschrikken door al deze wilde verhalen! Op de Nacht van de Vleermuis krijg je de waarheid letterlijk te zien en te horen! Ervaren gidsen laten je kennismaken met deze omgekeerde wereld!

Ingekorven vleermuizen tijdens de winterslaap. Foto: Dirk Swaenen.

Ook Natuurpunt Antwerpen Noord doet mee!

Op vrijdagavond 25 augustus kan je deelnemen aan vleermuizen-wandelingen met bat-detector op het domein de Merel in Brecht. Boeiende gidsen leiden je dan rond in de fascinerende wereld van de vleermuizen.

Trefpunt: vrijdagavond 25 augustus om 20.30 u

Plaats: Verzamelen op de parking van camping De Groene Linden, Schotensteenweg 62/64 in Brecht

Info: Natuur.huis 03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

2.000 deelnemers, 89 nieuwe leden

Koen Vanaghtmael

De natuur.happening in de Bospolder op 7 mei ll. was een groot succes. Behalve de vele leden van Natuurpunt, die op voorhand werden ingelicht over deze natuur.happening via Natuur.ruimte, werd een kleurrijke folder op 366.000 exemplaren verspreid.

Daardoor konden veel mensen die Natuurpunt nog niet kenden of die nog nooit in de Bospolder geweest waren, bereikt worden. Deze folder, gefinancierd door het Aargasnatuurfonds, bereikte duidelijk zijn doel.

Foto: Sofie Versweyveld.

Liefst 2.000 wandelaars en 89 nieuwe gezinnen die lid werden van Natuurpunt! Nog nooit hebben we op een activiteit van Natuurpunt Antwerpen Noord

Schepen Erwin Pairon was als bevoegd schepen één van de genodigden. Foto: Sofie Versweyveld.

zoveel nieuwe leden gewonnen...Door het grauwe weer kwam de happening aanvankelijk traag op gang, maar in de namiddag zakte een continue stroom wandelaars af naar de Bospolder. Voor velen was het de eerste keer dat ze kennis maakten met het natuurgebied.

Natuurpunt zelf en Oxfam Wereldwinkel voor het verzorgen van de receptie en de smakelijke parasols!

Met een paar foto's willen we een impressie geven van deze mooie dag. Op naar de volgende happening?

De hele happening was geslaagd en is zeker voor herhaling vatbaar. Alles kwam tot stand dankzij de inzet van vele vrijwilligers die met hun enthousiasme en motivatie deze dag tot een succes maakten. De realisatie was ook mogelijk dankzij de steun van het Agentschap voor Natuur en Bos, stad Antwerpen, de Vlaamse Landmaatschappij en het Aardgas Natuurfonds. Uiteraard mogen we ook niet vergeten... bakkerij De Coster, slager Joosens, dranken Baetens kaashandel Alpenhoorn, Natuurpunt afdeling Mol voor het ontlenen van de reuzen spek en eieren pan, de dienst communicatie van

Behalve wandelen en van de natuur genieten konden de bezoekers ook kennismaken met de vrijwilligers van Natuurpunt en genieten van een natje en een hapje. Foto Sofie Versweyveld. ▼

Ook Natuurpunt Peter Pol Goossens was van de partij. Foto Sofie Versweyveld. ►

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.natuurpunt.be/antwerpennoord en www.natuurpunt.be/scheldeschorren.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1,00 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet daarom je lidkaart niet mee te nemen. Veel plezier.

juni

	boerderij Mikerf, werking Brasschaat, info Natuur.huis	zat 1	9.30 u, werkdag Oude Landen, Antwerpen-Ekeren, zie p. 11
zat 10	8.30 u, uitstap Zimmermangeul, zeehonden kijken, zie p. 20	vrij 23	20 u, schemerwandeling 't Asbroek, Schoten, zie p. 20
zat 10	14.30 u, wandeling Bospolder, Antwerpen-Schoonbroek, zintuigenwandeling, einde Vierkerkenstraat voor voetgangersbrug A12, zie p. 21	zat 24	9.30 u, werkdag De Inslag, Brasschaat, zie p. 11
		zat 24	14 u, Ruige Heide, Zandvliet, cursus dagvlinders, zie vorig nummer
zon 11	10 u, wandeling Oude Landen, Antwerpen-Ekeren, wilde orchidieën kleuren de hooilanden, districtshuis, Veltwijcklaan, Ekeren, zie p. 20	zat 24	14.30 u, wandeling Het Rood, Kapellen, zie p. 20
		zon 25	9.30 u, tuinwandeling, Wuustwezel, werking Wuustwezel, info Natuur.huis, 03-541.58.25, zie p. 28
woe 14	19.30 u, theoriecursus libellen, Brasschaat, kinderboerderij Mikerf, werking Brasschaat, info Natuur.huis	zon 25	14 u, Vlinder- en kruidenwandeling Het Wijtschot, Schoten, zie p. 21
zat 17	9.30 u, werkdag Oude Landen, Antwerpen-Ekeren, zie p. 11	don 29	19.45 u, Raad van Bestuur Natuurpunt Antwerpen Noord, Antwerpen - Ekeren. Iedereen is welkom. Vraag de agenda op het Natuur.huis Steenstraat 25, Ekeren, 03-541.58.25
zon 18	9 u, Fiets- en vogeltocht naar de Bloemendijken van Flakkee in Nederland, zie p. 22		
zon 18	10 u, wandeling Het Mastenbos, Kapellen, zie p. 20		
woe 21	19.30 u, theoriecursus libellen, Brasschaat,		

juli

zat 29	9.30 u, werkdag Oude Landen, Antwerpen-Ekeren, zie p. 11
zon 30	9.30 u, tuinwandeling, Wuustwezel-Gooreind,

Wiezelo 61, werking
Wuustwezel, Natuur.huis,
03-541.58.25, zie p. 28

augustus

zat 5 9 u, natuureducatieve
fietstocht langs de
Wester- en Oosterschelde,
zie p. 22

zon 6 9.30 u, schorren-
wandeling Groot
Buitenschoor/
Galgenschoor, Antwerpen-
Lillo, zie p. 21

zat 12 9.30 u, werkdag Oude
Landen, Antwerpen-
Ekeren, zie p. 11

zat 12 14.30 u, wandeling
Bospolder, Antwerpen-
Schoonbroek, zie p. 20

zon 20 9 u, landschapswandeling
naar de Kalmthoutse
Heide, parking De
Vroente, zie p. 22

zon 20 10 u, wandeling Het
Mastenbos, Kapellen, zie
p. 20

vrij 25 20 u, Nacht van de
Vleermuis Domein De
Merel, Brecht, zie p. 23

zat 26 9.30 u, werkdag Oude
Landen, Antwerpen-
Ekeren, zie p. 11

zat 26 14.30 u, wandeling Het
Rood, Kapellen, zie p. 20

september

zat 2 9.30 u, werkdag
Bospolder, Antwerpen-
Schoonbroek, zie p. 11

zon 3 9 u, natuuruitstap naar
De Liereman te Oud-
Turnhout, zie p. 22

zon 3 9.30 u, tuinwandeling,
Wuustwezel-Gooreind,
Wiezelo 61 te
Wuustwezel - Gooreind,
werking Wuustwezel, zie
p. 28

zon 3 10 u, dorpsdag
Brasschaat, zie p. 21

zat 9 9.30 u, werkdag Oude
Landen, Antwerpen-
Ekeren, zie p. 11

zat 9 10 u, zeehonden kijken
aan de Zimmermangeul,
parking centrum Lillo,
werking Scheldeschorren,
zie p. 20

zat 10 14.30 u, wandeling Oude
Landen, Antwerpen-
Ekeren, bessen en
vruchten, zie p. 21

vrij 15 20 u, voordracht "Eerste
hulp Bij gevonden
zeehonden in de

Zuidwest Delta" door Jaap
van den Hiele van EHZ
Zuidwest, Auditorium
BASF, werking
Scheldeschorren

zon 17 9 u, vogeluitstap het
Veerse Meer, zie p. 22

zat 23 9.30 u, werkdag Oude
Landen, Antwerpen-
Ekeren, zie p. 11

woe 27 20 u, voordracht spinnen
bibliotheek Ekeren,
Driehoekstraat, zie p. 21

don 28 19.45 u, Raad van Bestuur
Natuurpunt Antwerpen
Noord, Antwerpen-
Ekeren, zie don 29 juni

zat 30 9.30 u, werkdag Het
Rood, Kapellen, zie p. 11

zat 30 9.30 u, werkdag De
Inslag, Brasschaat, zie
p. 11

Natuur.huis gesloten

Ook onze professionele
medewerkers hebben recht op
vakantie. Omdat de permanentie
niet kan gegarandeerd worden sluit
het Natuur.huis van 3 tot en met 11
augustus.

MOTOR LAND EYCKERMAN
KAPELSESTEENWEG 127 • 2180 EKEREN
WWW.EYCKERMAN.BE

1956-2006: 50 JAAR VAKMANSCHAP

HUUR
deze
tuinmachines
of kies uit de vele andere...
tegen scherpe tarieven
BEL
03 646 22 88

Open tuindagen

in Wuustwezel...

Een natuurvriendelijke tuin staat niet synoniem voor één wilde jungle van bramen, brandnetels en distels! Nu, hoe begin je aan zo'n natuurvriendelijke tuin? Natuurpunt helpt je graag een eindje op weg om je tuin een stukje natuurvriendelijker te maken en organiseert daarom een reeks van 3 speciale tuinwandelingen. Op zondag 25 juni is het thema 'bessen, fruit en groenten, hoe houden we ze gezond?'. Zondag 30 juli gaat het over 'vlinderplanten en vlinders in de tuin' en op zondag 3 september behandelen we 'genezende krachten in de natuur'. Alle tuinliefhebbers zijn van harte welkom! Trefpunt telkens om 9.30 u (einde om 12 u), Wiezelo 61 in Gooreind-Wuustwezel (naast sigarenfabriek Verellen). Gelieve je aanwezigheid op voorhand te melden (Gilbert Van Looveren, tel. 03-663.32.41).